

Programma van Eisen

Locatie	Noord-Brabant, Zundert, Molenstraat 47 t/m 53		
Projectnaam	Plangebied Molenstraat 47 t/m 53 te Zundert		
Project- en PvE-nummer	4130459/11-027		
Plaats binnen archeologisch proces			
X IVO – Proefsleuven (IVO-P) met mogelijk doorstart naar opgraving			
0 IVO – Overig (IVO-O)			
0 Opgraven			
0 Archeologische begeleiding (AB)			
0 Archeologische begeleiding met beperkte verstoring (AB-bv)			
Opsteller	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
Auteur	Drs. N. Huisman ADC ArcheoProjecten Postbus 1513 3800 BM Amersfoort 033 - 2998181 n.huisman@archeologie.nl	12-07-2011 Aangepast: 31-08-2011 06-09-2011	
Senior KNA-archeoloog	Drs. R. Torremans ADC ArcheoProjecten Postbus 1513 3800 BM Amersfoort 033 - 2998181 r.torremans@archeologie.nl	15-07-2011	
Opdrachtgever	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
	Anta B.V. Dhr. C.J.L. Hereijgers Postbus 125 4880 AC Zundert		
Goedkeuring bevoegde overheid			
	Naam, adres, telefoon, e-mail	datum	paraaf
X Gemeente	Gemeente Zundert, deskundige namens de bevoegde overheid: Regio West-Brabant Mevr. Drs. L. Weterings-Korthorst Postbus 503 4870 AM Etten-Leur T 076-5027229 E leonie.weterings@west-brabant.eu		
0 Provincie			
0 Rijk			
0 Overig			

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED	3
HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK	3
2.1 Aanleiding en motivering	3
HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK	4
HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING	4
4.1 Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context	4
4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)	6
4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)	6
4.4 Structuren en sporen	7
4.5 Anorganische artefacten	7
4.6 Organische artefacten	7
4.7 Archeozoölogische en botanische resten	7
4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen	7
4.9 Gaafheid en conservering	7
HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING	7
5.1 Doelstelling	7
5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders	8
5.3 Vraagstelling	8
5.4 Onderzoeksvragen	8
HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN	8
6.1 Strategie	8
6.2 Methoden en technieken	8
6.3 Structuren en grondsporen	9
6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek	9
6.5 Anorganische artefacten	9
6.6 Organische artefacten	10
6.7 Archeozoölogische en -botanische resten	10
6.8 Overige resten	10
6.9 Dateringstechnieken	10
6.10 Beperkingen	10
HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING	11
7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen	11
7.2 Analyse aardwetenschappelijke gegevens	11
7.3 Anorganische artefacten	11
7.4 Organische artefacten	11
7.5 Archeozoölogische en -botanische resten	11
7.6 Beeldrapportage	11
7.7 Selectie en conservering materiaal	12
HOOFDSTUK 8 DEPONERING	12
8.1 Eisen betreffende depot	12
8.2 Te leveren product	13
HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN	13
9.1 Personele randvoorwaarden	13
9.2 Overlegmomenten	14
9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie	14
9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen	15
HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE	15
10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk	15
10.2 Belangrijke wijzigingen	15
10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk	16
10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering	16
LITERATUUR EN BIJLAGEN	16
Literatuur	16
Bijlagen	16

HOOFDSTUK 1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS ONDERZOEKSGBIED

Projectnaam	Plangebied Molenstraat 47 t/m 53 te Zundert
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Zundert
Plaats	Zundert
Toponiem	Molenstraat 47 t/m 53
Kaartbladnummer	49 Oost Bergen op Zoom
x,y-coördinaten	104.511 / 387.047 104.560 / 386.950 104.594 / 286.968 104.548 / 387.065
CMA/AMK-status	Nvt.
Archis-monumentnummer	Nvt.
Archis-waarnemingsnummer	Nvt.
Oppervlakte plangebied	4050 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	1130 m ²
Huidig grondgebruik	Het noordelijke deel van het plangebied is momenteel bebouwd met drie winkelpanden. Het overige deel van het plangebied is in gebruik als parkeerplaats. Ten westen van deze parkeerplaats is een plantsoen gelegen en in de noordoosthoek van de parkeerplaats is ook een dergelijk plantsoen aanwezig.
Kadastrale gegevens	Kad. Gemeente Zundert, sectie K, percelen 8453, 8765 en 8902
Start/duur onderzoek	Start in overleg met opdrachtgever. Duur onderzoek één dag. Op basis van de aan te treffen sporen kan dit mogelijk uitlopen.

HOOFDSTUK 2 AANLEIDING EN MOTIVERING VAN HET ONDERZOEK

2.1 Aanleiding en motivering

In het plangebied zullen de huidige winkelpanden uitgebreid worden. Om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast, was het uitvoeren van een bureau- en booronderzoek noodzakelijk. ADC ArcheoProjecten heeft dit onderzoek uitgevoerd.

Op basis van het bureauonderzoek worden direct onder het maaiveld archeologische resten uit de Nieuwe tijd en mogelijk ook de Late Middeleeuwen verwacht. De archeologische resten uit deze perioden bestaan waarschijnlijk uit funderingsresten, waterputten en beerputten of andere bewoningssporen.

Teneinde deze verwachting te toetsen werd in het plangebied een booronderzoek uitgevoerd. Het booronderzoek heeft aangetoond dat de ondergrond van het plangebied uit dekzand bestaat, waarvan de top is omgewerkt en in het bovengelegen plaggendek is opgenomen. Dit plaggendek is ongeveer 70 cm dik en bevat baksteen- en puinresten. Boring 3 is op een diepte van 155 cm onder het maaiveld gestuit, wellicht op funderingsrestanten. In het noorden van het plangebied is de top van het plaggendek deels afgegraven; het plangebied is hier opgehoogd met bouwzand.

Er werd geadviseerd om in het plangebied een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P), teneinde gaafheid, omvang, datering en conservering van archeologische resten te onderzoeken. Mogelijk vindt een doorstart naar een opgraving plaats. Dit impliceert dat tijdens het veldwerk een overleg met de bevoegde overheid (en/of diens adviseur) plaatsvindt, waarin de waardering en selectie van de eventueel aanwezige vindplaatsen en de te volgen onderzoeksstrategie besproken worden. Hierop kan direct een selectiebesluit genomen worden en overgegaan worden tot het opgraven van (delen van) het terrein. Archeologische sporen worden dan in principe alle opgegraven en gedocumenteerd, tenzij anders wordt besloten. Er dient te worden uitgegaan van één PvE (dit), één veldonderzoek en één rapport.

HOOFDSTUK 3 EERDER UITGEVOERD ONDERZOEK

Soort onderzoek	Bureau- en booronderzoek
Uitvoerder	ADC ArcheoProjecten
Uitvoeringsperiode	Mei-juni 2010
Rapportage	Beckers, I.S.J. & J.M. Blom, 2010: <i>Molenstraat 47 t/m 53. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek</i> , ADC-rapport 2340, Amersfoort.
Vondsten/documentatie	ADC ArcheoProjecten

HOOFDSTUK 4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

4.1 Regionale archeologische en (cultuur)landschappelijke context¹

Het plangebied bevindt zich in het zuidelijk zandgebied. De afzettingen in dit gebied zijn in het laatste glaciaal van het Pleistoceen, het Weichselien (120.000 – 11.700 jaar geleden), in een zeer koud en droog klimaat afgezet. Volgens de geologische overzichtskaart komt in het plangebied de formatie van Stramproy met een dek van de Formatie van Boxtel voor. De Formatie van Stramproy omvat Vroeg Pleistocene afzettingen van lokale rivieren. Deze rivierafzettingen zijn fijnkorrelig en bevatten soms klei en veenlagen. De Formatie van Boxtel omvat zandige afzettingen, die tijdens het Weichselien door de wind zijn afgezet (dekzand).

Op de Geomorfologische Kaart van Nederland is Zundert gekarteerd als bebouwd, maar waarschijnlijk is Zundert gelegen op een dekzandrug. Zundert wordt geflankeerd door twee beekdalen, dat van de Mortelbeek in het zuidwesten en de Kleine Beek in het noordoosten. De dekzandrug waar Zundert op gesitueerd is, bood een goed overzicht over beide beekdalen en vormde daardoor een gunstige vestigingsplaats.

Het plangebied is op de Bodemkaart van Nederland gekarteerd als bebouwd gebied. Het meest nabij gelegen bodemtype op de bodemkaart zijn de hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ23), ongeveer 125 m ten zuiden van het plangebied afgebeeld. Dit type bodems is ontstaan als gevolg van langdurige bemesting (vanaf de Late Middeleeuwen) met een mengsel van heideplaggen en zand, waardoor de oude bodem bedekt is geraakt met een pakket humeus zand. Als gevolg van de aanwezigheid van dit pakket zullen eventueel in het plangebied aanwezige archeologische resten zijn beschermd tegen moderne landbouwactiviteiten, waardoor deze mogelijk zeer goed bewaard zijn gebleven.

In oude stads- of dorpskernen is vaak een ophogingspakket aanwezig, dat ontstaat door continue bewoning van de kernen als gevolg van verschillende bouw- en slooptactiviteiten

¹ Beckers & Blom 2011, p.10.

en het opbrengen van stadsafval. Het is mogelijk dat een dergelijk ophogingspakket vanaf de Nieuwe tijd en mogelijk al de Late Middeleeuwen in het plangebied ontstaan is.

Booronderzoek:

Er zijn vijf boringen gezet. De diepe ondergrond van het plangebied bestaat uit geelkleurig fijn zand. Het betreft hier de C-horizont. Dit bestaat uit dekzand, wat tot het Laagpakket van Wierden wordt gerekend, binnen de Formatie van Bostel.

Omdat het pakket daarboven geel gevlekt is, mag aangenomen worden dat de top van de C-horizont in dit pakket is opgenomen. Dit pakket is dus omgewerkt en bestaat uit zand van de C-horizont en het bovengelegen donkerbruingrijze pakket.

Het bovenste donkerbruingrijze pakket is het plaggende of de A-horizont. Dit pakket is ontstaan door pluggenbemesting en verploeging of omwerking van de bodem ten behoeve van de landbouw. In het plaggende zijn ook baksteenresten en puinresten aangetroffen. Boring 3 is op een diepte van 155 cm gestuit op een puinlaag of mogelijk een fundering.

In het noorden van het plangebied is het plaggende deels afgegraven en hier is een 60 tot 70 cm dik pakket van matig fijn tot matig grof zand opgebracht. Dit is bouwzand en bij de aanleg van de parkeerplaats in het noorden van het plangebied opgebracht.

Historische situatie²

Zundert is een plaats waarvan de geschiedenis tot de Middeleeuwen herleid kan worden. De oudste vermelding van Zundert komt uit 1157, in een akte waarin de bisschop van Luik de schenking van tienden aan Sunderda bevestigt. Mogelijk heeft de plaats een grotere ouderdom; in Rijsbergen is namelijk een votiefsteen van de Keltisch/Romeinse godin Sandraudiga gevonden en in 1950 is een vereringsplaats van deze godin bij Zundert aangetroffen. De naam Zundert is dus mogelijk afkomstig van Sandraudiga, die in de Romeinse Tijd werd vereerd.

De weg van Breda naar Antwerpen heeft tenminste vanaf 1670 door Zundert gelopen. De Molenstraat heeft waarschijnlijk deel uitgemaakt van deze belangrijke weg. In de tijd van de Franse overheersing, in het begin van de 19^e eeuw, was deze weg van groot belang omdat de weg Amsterdam met Parijs verbond. Door de opkomst van spoorwegen in de 19^e eeuw en de aanleg van de Rijksweg A16 in de 20^e eeuw is de weg in belangrikheid afgenomen.

Omdat de Molenstraat lang als doorgaande weg door Zundert heeft gefungeerd, mag aangenomen worden dat beide zijden van deze straat sinds ten minste 1670 (deels) zijn bebouwd. Het oudste bewijs hiervoor is de kadastrale minuut uit 1811-32. Op deze kaart zijn twee woningen binnen het huidige plangebied aan de Molenstraat afgebeeld, met enkele bijgebouwen. De zuidkant van deze percelen was in gebruik als moestuin.

Op de Bonnekaart uit 1899 is aan de zuidkant van de percelen een straat afgebeeld; de huidige Achtertuint. Op deze kaart is ook een schuur aan de oostrand van het plangebied zichtbaar. Op de Bonnekaart uit 1928 is deze schuur ook afgebeeld. Op de topografische kaarten uit 1938 en 1948 is de schuur niet afgebeeld en op de kaart uit 1958 wel. De schuur is wederom verdwenen op de topografische kaart uit 1967 en vervolgens is de schuur niet meer afgebeeld op latere kaarten en is dus gesloopt. Op de topografische kaart uit 1980 verschilt de toenmalige situatie niet of nauwelijks van de huidige.

Archeologie³

In het onderzoeksgebied zijn acht booronderzoeken uitgevoerd. Het dichtstbijzijnde onderzoek is het booronderzoek voor de locatie Sint Annaklooster, 120 m ten oosten van het plangebied.⁴ In het noorden van deze locatie zijn mogelijk de resten van het huis 'De Croon' aangetroffen; deze archeologische resten stammen uit de Nieuwe tijd. In het overige deel van het onderzoeksterrein is een intact esdek aangetroffen. Voor deze locatie is een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

² Beckers & Blom 2011, p. 9.

³ Beckers & Blom 2011, pp. 11-12.

⁴ Onderzoeksmelding 17822.

Dit geldt ook voor het booronderzoek aan de Oude Gasthuisstraat, 200 m ten zuidoosten van het plangebied.⁵ Op dit terrein is een intact esdek waargenomen. Doordat bij dit onderzoek een pijp en fragmenten aardewerk en baksteen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn aangetroffen, is vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Het geadviseerde proefsleuvenonderzoek is nog niet uitgevoerd.

200 m ten zuiden van het plangebied is ook een booronderzoek uitgevoerd aan de Burgemeester Manderslaan.⁶ Hierbij zijn fragmenten roodbakkend en grijsbakkend aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen en geelwitbakkend aardewerk uit ongeveer 900-1200 na Chr. en daarom is op deze locatie een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Ten westen van het plangebied is op de Dennenlaan ook een booronderzoek uitgevoerd.⁷ De bodem was hier tot in de C-horizont verstoord. Toch is voor deze locatie een vervolgonderzoek geadviseerd vanwege de vondst van fragmenten roodbakkend aardewerk, waaronder een Nederrijnse scherf die uit de Nieuwe tijd A dateert. Het vervolgonderzoek voor de locatie aan de Dennenlaan is nog niet uitgevoerd.

Ten westen daarvan is voor de locatie 'Wielewaal' een booronderzoek en een daaropvolgend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd.⁸ Op de locatie zijn twee afvalkuilen gevonden uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd C en verder zijn in het onderzoeksterrein geen funderingsresten aangetroffen. Daarom is deze locatie niet geselecteerd voor een definitieve opgraving.

Op een afstand van ongeveer 250 m ten westen van het plangebied is een booronderzoek aan de Industrieweg uitgevoerd.⁹ Het advies van dat onderzoek was om de locatie archeologisch te begeleiden, maar de reden daarvan is niet vermeld in Archis. Ten westen daarvan, aan de Molenstraat zijn twee booronderzoeken uitgevoerd.¹⁰ In het westelijke onderzoeksgebied was de bodem nog intact waarna een archeologische begeleiding voor deze locatie is geadviseerd.

Aan de oostkant van het onderzoeksgebied is een archeologische begeleiding uitgevoerd aan de Markt 26-27.¹¹ De resultaten daarvan zijn niet vermeld in Archis.

4.2 Aard en ouderdom van de vindplaats(en)

In het plangebied kunnen archeologische grondsporen uit het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd voorkomen. Aan en direct onder het maaiveld worden archeologische resten verwacht uit de Nieuwe tijd en mogelijk ook de Late Middeleeuwen. De vondsten uit dit niveau zullen waarschijnlijk deel uitmaken van een ophogingspakket, waarvan de dikte niet bekend is. Het vondstniveau van het Laat-Paleolithicum tot de Middeleeuwen wordt verwacht onderin het mogelijk aanwezige plaggendeek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont.

4.3 Begrenzing en oppervlakte van de vindplaats(en)

Niet bekend. Een eventueel aan te treffen archeologische vindplaats zal niet binnen de te onderzoeken oppervlakte begrensd kunnen worden. De archeologische uitvoerder weegt dit mee en verwerkt dit in zijn uiteindelijke selectieadvies.

⁵ Onderzoeksmelding 22351 en vondstmelding 406138.

⁶ Onderzoeksmelding 33015 en vondstmelding 410441.

⁷ Onderzoeksmelding 22750 en vondstmelding 407494.

⁸ Onderzoeksmeldingen 32165 en 34722 en waarneming 415456.

⁹ Onderzoeksmelding 27593.

¹⁰ Onderzoeksmeldingen 26831 en 32890.

¹¹ Onderzoeksmelding 25649.

4.4 Structuren en sporen

Een mogelijke archeologische vindplaats kan uit de volgende (grond)sporen bestaan; waterputten, beerputten, kuilen, paalkuilen, greppels, sloten en funderingsresten.

4.5 Anorganische artefacten

De volgende anorganische artefacten kunnen worden aangetroffen; aardewerk, natuursteen, metaal, bouw materiaal en glas.

De enige waarden die tijdens het booronderzoek zijn waargenomen, zijn de baksteenresten en puinresten in het plaggendek. Tevens is boring 3 op een diepte van 155 cm gestuit, mogelijk op een funderingsrestant. Deze puin- en baksteenresten kunnen uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe tijd dateren. Het plaggendek is echter een omgewerkt pakket en deze resten, behalve de mogelijke funderingsresten, bevinden zich niet *in situ*.

4.6 Organische artefacten

Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de boven het hoogste grondwaterpeil (1 m – mv) heersende relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. In diepere sporen onder de grondwaterspiegel kunnen eventueel organische artefacten bewaard zijn gebleven, bijvoorbeeld in water- of beerputten. Mogelijk resten van artefacten van hout, leer of bot.

4.7 Archeozoölogische en botanische resten

Botten, graten, pitten en zaden kunnen worden aangetroffen in verkoolde staat. In diepere sporen onder de grondwaterspiegel kunnen onverbrande paleo-ecologische resten bewaard zijn gebleven.

4.8 Archeologische stratigrafie en diepte van vondstlagen

Er werden in het plangebied twee potentiële archeologische niveaus verwacht; direct onder het maaiveld en op de overgang van het plaggendek naar de C-horizont. Het niveau direct onder het maaiveld is in het noorden van het plangebied door de aanleg van bestrating en door het opbrengen van bouwzand geheel verstoord geraakt. De onderkant van het plaggendek is echter in het gehele plangebied intact gebleven. Daarom kunnen in de overgang van het plaggendek naar de C-horizont nog archeologische resten *in situ* aanwezig zijn. Dit potentiële archeologische niveau is dus in het te verstoren deel van het plangebied bewaard gebleven.

4.9 Gaafheid en conservering

Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge bodemomstandigheden matig tot slecht zijn geconserveerd. Andere type indicatoren (aardewerk) zijn waarschijnlijk matig goed geconserveerd.

HOOFDSTUK 5 DOELSTELLING EN VRAAGSTELLING

5.1 Doelstelling

Doel van het proefsleuvenonderzoek is het bepalen of er op de locatie van de geplande uitbreiding een vindplaats aanwezig is en indien er sprake is van een vindplaats, vervolgens het vaststellen van de inhoudelijke en fysieke kwaliteit van de vindplaats (aard, ouderdom, omvang, gaafheid, conservering), teneinde tot een waardestelling te kunnen komen. Om dit doel te kunnen realiseren, is een aantal onderzoeksvragen

opgesteld, waarop het onderzoek een antwoord dient te geven. Aan de hand van de resultaten wordt bepaald of een doorstart naar een opgraving noodzakelijk is.

5.2 Relatie met NOaA en/of andere onderzoekskaders

Bij het archeologisch onderzoek dienen relevante onderdelen uit de NOaA betrokken te worden, met name de relevante onderdelen uit de hoofdstukken met betrekking op de archeoregio 4 Brabants zandgebied (H. 11, 17, 18 en 22). Deze dienen aantoonbaar te worden verwerkt in de rapportage van het uitgevoerde veldonderzoek.

5.3 Vraagstelling

Zijn er één of meerdere vindplaatsen aanwezig in het onderzoeksgebied, en zo ja, hoe worden deze gewaardeerd?

Bij afwezigheid van archeologische resten; wat is hiervoor de verklaring?

Wat is de omvang van eventuele verstoringen?

5.4 Onderzoeksvragen

1. Zijn er sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja, wat is de aard, omvang, datering en conserveringstoestand van de sporen en structuren?
2. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig en hoe is de conserveringstoestand van de diverse vondstcategorieën?
3. Wat is de ruimtelijke spreiding van de archeologische resten, zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch?
4. Hoe ziet de bodemopbouw eruit en komt dit overeen met het beeld uit het vooronderzoek?
5. Zijn er aanwijzingen voor de aanwezigheid van een bewoningsplaats?
6. Welke nadere informatie kan dit onderzoek opleveren met betrekking tot het ontstaan en de bewoningsgeschiedenis van het gebied?
7. In het geval van een vindplaats; welke relatie kan gelegd worden tussen de betreffende vindplaats en bekende vindplaatsen in de bredere omgeving?

HOOFDSTUK 6 METHODEN EN TECHNIEKEN

6.1 Strategie

Binnen de contour van de uitbreiding wordt één proefsleuf aangelegd met een omvang van 4x30 m. In totaal betreft het 120 m². In principe wordt er één vlak aangelegd, onder het plaggendek. Wanneer zich op een hoger niveau dan het aan te leggen vlak archeologische sporen aftekenen, dan dienen deze eerst te worden gedocumenteerd en afgewerkt.

Indien een behoudenswaardige vindplaats wordt aangetroffen, wordt meteen een doorstart gemaakt naar een definitieve opgraving, mits er geen vuursteenconcentraties moeten worden opgegraven. Dan zal er namelijk sprake zijn van een zeefinstallatie en het gebruik hiervan heeft voorbereidingstijd nodig. Een doorstart vindt overigens alleen plaats na overleg met de bevoegde overheid. Op dat moment wordt de omvang en locatie van de opgraving bepaald (tenzij vlakdekkend wordt opgegraven).

6.2 Methoden en technieken

De uitvoering van het gehele onderzoek dient conform de KNA, versie 3.2 (protocol proefsleuven en indien doorstart tevens protocol opgraven) en onderhavig PvE te gebeuren. Tijdens het onderzoek worden de volgende methoden en technieken gehanteerd:

- De kraanmachinist dient te worden verzocht laagsgewijs naar het aan te leggen vlak toe te werken. Er dient gebruik te worden gemaakt van een machine met een gladde bak en een schaafbak.
- Het archeologisch leesbare vlak wordt waar nodig geschaafd, gefotografeerd, ingekrast, beschreven en getekend op schaal 1:50 of digitaal met behulp van bijvoorbeeld een robotic Total Station.
- Alle sporen worden gecoupeerd en afgewerkt, selectief couperen en/of afwerken is niet toegestaan. Waterputten dienen ook gecoupeerd en afgewerkt te worden. Dit mag omwille van veiligheid machinaal gebeuren. Van de coupe wordt tenminste foto's genomen en een coupetekening gemaakt. Vondstmateriaal wordt daarbij laagsgewijs verzameld. Greppels worden minstens één keer over voldoende breedte gecoupeerd.
- Vondsten worden per spoor en laag verzameld. Aanlegvondsten die niet aan sporen kunnen worden toegewezen, worden verzameld in vakken van 2x2 m. Bijzondere vondsten worden als puntvondst ingemeten. Eventuele vondsten uit profielen worden per stratigrafische eenheid verzameld.
- Tijdens het onderzoek worden het vlak en de stort afgezocht met een metaaldetector om bijzondere metalen voorwerpen op te kunnen sporen.
- Van elk vlak worden de NAP-waarden gemeten in één raai in het midden van de sleuf met intervallen van 5 m. Met hetzelfde interval dient ook de hoogte van het maaiveld ter hoogte van de proefsleuven te worden gemeten.

Indien uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat behoudenswaardige resten aanwezig zijn, dan wordt ter plekke bepaald wat ermee dient te gebeuren in het (veld)overleg met de bevoegde overheid of diens adviseur. Wanneer besloten wordt tot een doorstart naar een opgraving worden indien nodig aanvullende onderzoeksvragen geformuleerd en eventueel de veldwerkstrategie aangepast. Deze aanvullingen vormen een aanvulling op dit PvE en dienen te zijn goedgekeurd door de bevoegde overheid.

6.3 Structuren en grondsporen

Alle in het vlak aanwezige sporen worden gedocumenteerd (getekend en gefotografeerd), beschreven, gecoupeerd en afgewerkt.

6.4 Aardwetenschappelijk onderzoek

Er dient minimaal één lengteprofiel te worden gedocumenteerd. Bij een eenduidig profiel volstaan profielkolommen om de 10 m. De breedte van een profielstaat of profielkolom dient minimaal 1 meter te zijn. Bij afwijkende patronen in de bodemopbouw of grondsporen in de putwand (te denken valt aan lokale depressies, restanten van oud loopvlak etc.) wordt het hele profiel of een representatief deel getekend en gefotografeerd (schaal 1:20). De beslissing hierover wordt genomen door de senior-archeoloog.

6.5 Anorganische artefacten

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de richtlijnen van de vigerende versie van de KNA.

In aanvulling daarop:

- Tijdens het onderzoek wordt voldoende diagnostisch materiaal verzameld om een uitspraak te kunnen doen over de datering, de eventuele fasering en de conserveringstoestand van de vindplaats;
- Vondsten worden per spoor en vulling verzameld;
- Vlakvondsten worden verzameld in vlakken van 4 x 5 meter;
- Stortvondsten worden per proefsleuf verzameld;
- Metaalvondsten worden met behulp van een metaaldetector opgespoord en dan verzameld.

6.6 Organische artefacten

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de richtlijnen van de vigerende versie van de KNA.

In aanvulling daarop:

- Tijdens het onderzoek wordt voldoende diagnostisch materiaal verzameld om een uitspraak te kunnen doen over de datering, de eventuele fasering en de conserveringstoestand van de vindplaats;
- Vondsten worden per spoor en vulling verzameld;
- Vlakvondsten worden verzameld in vlakken van 4 x 5 meter;
- Stortvondsten worden per proefsleuf verzameld;
- Metaalvondsten worden met behulp van een metaaldetector opgespoord en dan verzameld.

6.7 Archeozoölogische en -botanische resten

Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de richtlijnen van de vigerende versie van de KNA.

In aanvulling daarop:

- Er wordt geen uitgebreide bemonsteringstrategie toegepast ten behoeve van later botanisch onderzoek. Als dit noodzakelijk is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen ten aanzien van de kwaliteit en het archeologisch potentieel dan is er binnen het proefsleuvenonderzoek wel ruimte voor het selectief nemen van enkele monsters ten behoeve van paleo-ecologische resten. Op grond van de kwetsbaarheid zal het materiaal onmiddellijk na het veldwerk worden overgedragen aan de specialist voor een quickscan ter bepaling van de kwaliteit en het archeologisch potentieel. Monsternamen geschiedt volgens de voorschriften van de vigerende KNA.
- Vondsten worden per spoor en vulling verzameld;
- Vlakvondsten worden verzameld in vlakken van 4 x 5 meter;
- Stortvondsten worden per proefsleuf verzameld;
- Indien inhumatiegraven worden aangetroffen dient contact met het bevoegd gezag en de opdrachtgever te worden opgenomen om het PvE hieraan bij te stellen.

6.8 Overige resten

Andere resten dan reeds genoemd worden niet verwacht (diatomeeën, mijten etc.).

6.9 Dateringstechnieken

Wanneer vondstmateriaal geen uitsluitsel geeft over de datering van sporen en/of lagen, kunnen monsters worden genomen voor het verkrijgen van een datering. Dit zullen voornamelijk ¹⁴C- of dendrochronologische dateringen betreffen. In het veld dient te worden bepaald of de betreffende sporen/lagen ook daadwerkelijk geschikt zijn voor bemonstering. Eventuele uitwerking van tijdens het veldwerk genomen monsters en de met zich meebrengende kosten, worden in het evaluatieverslag voorgelegd aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid.

6.10 Beperkingen

Geen.

HOOFDSTUK 7 UITWERKING EN CONSERVERING

7.1 Structuren, grondsporen, vondstspredingen

Alle aangetroffen sporen en structuren worden uitgewerkt en geanalyseerd vanuit het perspectief van de vraagstellingen. De beschrijving van de sporen en structuren dient conform de eisen in de KNA 3.2 en de eisen in dit PvE te worden uitgevoerd.

7.2 Analyse aardewetenschappelijke gegevens

De profielen worden in het veld geanalyseerd door een ervaren fysisch geograaf (met ervaring met soortgelijk onderzoek in het Zuid-Nederlandse zandgebied). In het rapport verschijnt hierover een consistente en onderbouwde paragraaf.

7.3 Anorganische artefacten

De vondsten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (ten minste conform ABR), geteld en eventueel gewogen. Ook hiervoor geldt dat de vondsten dienen te worden uitgewerkt tot op het niveau dat nodig is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen, en bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin ze zijn gevonden. De materiaalanalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het gebied van betreffende materiële cultuur, botanische resten en/of archeozoologische resten uit de aangetroffen perioden.

7.4 Organische artefacten

De vondsten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (ten minste conform ABR), geteld en eventueel gewogen. Ook hiervoor geldt dat de vondsten dienen te worden uitgewerkt tot op het niveau dat nodig is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen, en bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin ze zijn gevonden. De materiaalanalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het gebied van betreffende materiële cultuur, botanische resten en/of archeozoologische resten uit de aangetroffen perioden.

7.5 Archeozoologische en -botanische resten

De vondsten worden per materiaalcategorie beschreven conform de daarvoor gebruikelijke determinaties (ten minste conform ABR), geteld en eventueel gewogen. Ook hiervoor geldt dat de vondsten dienen te worden uitgewerkt tot op het niveau dat nodig is voor de beantwoording van de onderzoeksvragen, en bij (vergankelijke) vondsten dient in eerste instantie minimaal gezorgd te worden voor stabilisering van de staat waarin ze zijn gevonden. De materiaalanalyses worden uitgevoerd door specialisten met aantoonbare ervaring op het gebied van betreffende materiële cultuur, botanische resten en/of archeozoologische resten uit de aangetroffen perioden.

7.6 Beeldrapportage

Beeldrapportage zal worden opgenomen waar dit de tekst verduidelijkt. In ieder geval wordt de allesporenkaart van elke vindplaats in detail weergegeven met spoornummers op een leesbare schaal, relevante profielen/profielkolommen, relevante coupetekeningen/foto's/tekeningen en foto's van karakteristieke/bijzondere vondsten. Er dient rekening te worden gehouden met overige vereisten uit de KNA 3.2.

7.7 Selectie en conservering materiaal

Van de vondsten dient in eerste instantie de staat waarin ze gevonden zijn, gestabiliseerd te worden. In overleg met o.a. de bevoegde overheid wordt bepaald welk materiaal in aanmerking komt voor duurzame conservering of zelfs restauratie. Het advies van de archeologisch uitvoerder en de regioarcheoloog dient daarna ter goedkeuring (of aanpassing) te worden voorgelegd aan de depotbeheerder van het PDB.

1 Selectie materiaal voor uitwerking

Tijdens de verslaglegging van het proefsleuvenonderzoek worden alle vondsten globaal gedetermineerd en gewaardeerd, zodat een waardering van de vindplaat(en) kan plaatsvinden. In het evaluatie verslag wordt een passage opgenomen waarin wordt aangegeven welke vondsten en monsters ten minste geselecteerd moeten worden voor nadere determinatie en analyse.

2 Selectie materiaal voor conservering

Alle vondsten en monsters moeten geconserveerd worden aangeleverd aan het archeologisch depot, tenzij schriftelijk en op grond van een selectierapport voor conservering anders is aangegeven door de desbetreffende depothouder (/eigenaar). In een conserveringsrapport dient te worden vastgelegd welke vondsten op welke wijze en met welke middelen zijn geconserveerd (PS06 en OS13/OS16).

3 Selectie materiaal voor deponering en verwijdering

Tijdens de evaluatiefase wordt in het selectierapport een voorstel gedaan voor te deponeren en te verwijderen vondsten. Dit rapport wordt overlegd aan het PDB ter goedkeuring. Pas na goedkeuring van het selectierapport door de depothouder kunnen deze vondsten en monsters op controleerbare wijze worden verwijderd of worden gedeponerd (PS05 en 6 en paragraaf 8.1 van dit PvE).

HOOFDSTUK 8 DEPONERING

8.1 Eisen betreffende depot

Vondstcomplexen (vondsten, uitgewerkte monsters en onderzoeksdocumentatie) worden compleet en geconserveerd aangeleverd conform de Eisen ten behoeve van aanlevering van vondsten en onderzoeksdocumentatie, Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant en de vigerende KNA eisen. Wanneer er zich tijdens het veldwerk bijzondere, onvoorziene vondsten en/of significante afwijkingen ten opzichte van het PvE voordoen die gevolgen (kunnen) hebben voor de conservering en/of deponering van het vondstcomplex is overleg met de eigenaar (depothouder) nodig. Waar mogelijk sluit deze aan bij overleg tussen uitvoerder, opdrachtgever en bevoegde overheid. Veldbezoek vanuit de provincie en telefonisch overleg zijn uiteraard ook mogelijk, vooral daar waar snel handelen vereist is. Tijdsduur reactie: telefonisch, direct/maximaal twee werkdagen; email, maximaal 5 werkdagen. Bij uitblijven van een reactie binnen deze termijn vervalt de inspraak van depothouder en beslissen de overige partijen.

De (de)selectie- en conserveringsrapporten (KNA 3.2. OS 13/OS 16) die tijdens de evaluatiefase opgesteld worden (hetzij als onderdeel van het evaluatierapport, hetzij als losse rapporten) worden altijd aan de depothouder ter goedkeuring voorgelegd. Dit kan door de betreffende contactpersoon aan te laten sluiten bij het overlegmoment tussen uitvoerder, opdrachtgever en bevoegde overheid of per email. Tijdsduur reactie: maken afspraak overleg, direct/maximaal 3 werkdagen; afhandeling verzoek deselectie, maximaal 15 werkdagen. Bij uitblijven van een reactie binnen deze termijn vervalt de inspraak van depothouder en beslissen de overige partijen.

Contactpersoon depothouder provincie Noord-Brabant: dr. Natasja de Bruijn
(ndbruijn@brabant.nl / 06 55 68 66 23).

8.2 Te leveren product

Eindproduct is een rapport volgens de KNA, en volgens de bepalingen van dit PvE. De verzamelde gegevens dienen zodanig te worden beschreven en verbeeld dat de beantwoording van de in dit PvE gestelde onderzoeksvragen helder en onderbouwd is en de veldgegevens in een later stadium voor iedereen toetsbaar en controleerbaar zijn (overzichtstekeningen, foto's, sporenlijsten, vondstenlijsten, etc).

Het inventariserend archeologisch veldonderzoek levert de volgende producten op:

- Evaluatie- (OS12/13 vigerende KNA) en selectierapport
- Een standaardrapport volgens de vigerende KNA-specificatie VS05-6 inclusief een advies volgens de vigerende KNA-specificatie VS07 aan de bevoegde overheid voor het te volgen vervolgtraject. (verschijnt binnen 12 weken na afronding van het veldwerk in concept vorm).
- Een bewijs (af te geven door de het depot van de provincie Noord-Brabant) van overdracht van vondsten en documentatie. (overdragen van digitale gegevens aan het e-Depot volgens KNA-specificatie DS05).
- De Archismelding, de melding bij het landelijk Centrale Informatie Systeem voor de Nederlandse archeologie.

Het onderzoek wordt afgesloten na goedkeuring van het rapport door de (regioarcheoloog = deskundige op het gebied van de archeologische monumentenzorg van de) bevoegde overheid en de opdrachtgever. Er kunnen aanpassingen aan het rapport nodig zijn. Na aanpassing volgt de definitieve versie van het rapport.

Van het definitieve eindrapport worden analoge exemplaren ter beschikking gesteld aan de opdrachtgever, de gemeente, de Regio West-Brabant (eveneens een digitaal exemplaar), de Koninklijke Bibliotheek, de RCE, de provincie, het Archismeldpunt, het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten, het e-Depot, de lokale heemkundekring.

HOOFDSTUK 9 RANDVOORWAARDEN EN AANVULLENDE EISEN

9.1 Personele randvoorwaarden

Het onderzoek moet verricht worden door een archeologisch bedrijf dat beschikt over een opgravingsvergunning. Het onderzoek dient plaats te vinden conform de KNA, versie 3.2. De dagelijkse leiding in het veld wordt verzorgd door een KNA-archeoloog met ruime ervaring in archeologisch onderzoek in deze regio. Behalve een KNA-archeoloog is gedurende het veldwerk tenminste één andere archeoloog of veldtechnicus aanwezig. Zowel voor veldwerk als voor uitwerking, conservering en rapportage is de inzet van een projectleider en specialisten met periodekennis en/of ervaring vereist. De wetenschappelijke leiding berust bij een senior KNA-archeoloog. De metaaldetector dient gehanteerd te worden door een deskundig persoon met ervaring in metaaldetectie. Overeenkomstig de KNA 3.2 dient de senior archeoloog (in KNA termen en beoordeeld door de RCE) aanwezig te zijn in het veld bij de aanleg van het eerste vlak en dient betrokken te zijn bij alle keuzes die in het veld gemaakt dienen te worden. De graafwerkzaamheden worden uitgevoerd door een kraanmachinist met aantoonbare ervaring op de hier relevante gronden. De kraan is uitgevoerd met een gladde bak. Profielen worden geïnterpreteerd en landschapsreconstructies gemaakt door een fysisch geograaf (of een archeoloog) met een specialisatie in hier relevante gronden.

9.2 Overlegmomenten

De start van het veldwerk wordt in overleg met de opdrachtgever bepaald en vindt niet plaats zonder goedgekeurd PvE. Minimaal twee weken van tevoren dient het bevoegde gezag, in deze de gemeente Zundert, op de hoogte te worden gesteld van de daadwerkelijke start van het veldwerk (telefonisch of per mail).

Bij bijzondere of onvoorziene vondsten of grondsporen en/of afwijkingen ten opzichte van het PvE dient contact te worden opgenomen met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. De wijzigingen in het PvE dienen in het rapport verklaard te worden. Daarnaast moeten de wijzigingen ook apart op schrift gesteld worden. Het zijn immers wijzigingen/aanvullingen op een officieel document, dat als overeenkomst gebruikt wordt.

Wanneer tijdens deze overlegmomenten wordt geconstateerd dat deze onvoorziene zaken significante gevolgen (kunnen) hebben voor de conservering en/of deponering van het vondstcomplex, dient de eigenaar (depothouder) hiervan direct op de hoogte te worden gesteld (zie ook 8.1.).

Wanneer in het veld potentieel behoudenswaardige vondsten en sporen worden aangetroffen, vindt op aangeven van de senior-archeoloog overleg plaats met de bevoegde overheid over het te nemen selectiebesluit.

9.3 Kwaliteitsbewaking, toezicht, overleg en evaluatie

Het onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de KNA 3.2 en het PvE. Alle archeologische veldwerkzaamheden staan onder verantwoordelijkheid van de senior-archeoloog. Werkzaamheden en/of situaties die afwijken van dit Programma van Eisen dienen eerst te worden voorgelegd aan de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Relevante wijzigingen tijdens het veldwerk (strategie, methodiek, locatie, etc.) of tijdens uitwerking en conservering worden schriftelijk (per e-mail) aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid voorgelegd en mogen alleen na schriftelijke goedkeuring worden doorgevoerd. Meer- en minderwerk vindt slechts plaats na schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid.

Wanneer er tijdens het veldwerk en/of de uitwerking (onvoorziene) omstandigheden voorkomen en/of beslissingen genomen worden die tot gevolg (kunnen) hebben dat vondstcomplexen, vondsten, materiaalcategorieën e.d. niet compleet en/of niet geconserveerd gedeponiseerd worden, is overleg met, en bij deselectie, instemming van de depothouder vereist (zie 8.1). Waar mogelijk sluit de depothouder zo veel mogelijk aan bij bestaande overlegmomenten tussen uitvoerder, opdrachtgever en deskundige namens de bevoegde overheid.

Na afloop van het veldwerk wordt een evaluatieverslag opgesteld, met een overzicht van de aangetroffen grondsporen en vondsten, en wordt indien noodzakelijk een voorstel gedaan voor de uitwerking van de aangetroffen vondstcategorieën en monsters. Na overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid en de uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgever wordt vervolgens overgegaan tot de uitwerking hiervan. Indien er nauwelijks tot geen vondsten en sporen zijn aangetroffen, kan worden volstaan met een korte melding per e-mail en kan worden aangevangen met het opstellen van het conceptrapport.

Het conceptrapport wordt uiterlijk 8 weken na einde van het veldwerk aan de opdrachtgever en de bevoegde overheid gestuurd. Overschrijding van deze termijn door derden (bijvoorbeeld de tijd die nodig is voor natuurwetenschappelijke dateringen of uitwerking van botanische monsters) kan er toe leiden dat deze termijn wordt verlengd. Het verlengen van de termijn gebeurt altijd in overleg met de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. Het conceptrapport wordt digitaal

aangeboden aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid. Deze laatste toetst de resultaten aan dit Programma van Eisen. Binnen een maand na ontvangst van opmerkingen op het conceptrapport wordt het eindrapport geleverd. De opdrachtgever en de bevoegde overheid ontvangen het rapport ook digitaal. Tevens worden analoge exemplaren geleverd aan:

- De opdrachtgever (3x)
- De bevoegde overheid (1x)
- De deskundigen namens de bevoegde overheid, Regio West-Brabant (1x, ook digitaal)
- De provinciaal archeoloog (1x)
- De Koninklijke bibliotheek (1x)
- De RCE (1x)

9.4 Overige randvoorwaarden en aanvullende eisen

- De bevoegde overheid wordt minimaal vijf werkdagen voor aanvang van het veldwerk op de hoogte gesteld van de start.
- Voor de start van de werkzaamheden wordt een KLIC-melding gedaan.
- Het onderzoek dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen in de KNA 3.2. In alle gevallen waarin dit PvE niet voorziet, zijn de procesbeschrijvingen en specificaties in de KNA 3.2 van toepassing.
- Het goedgekeurde PvE dient tijdens het veldwerk op de werklocatie aanwezig te zijn.
- Dit PvE betreft de eisen die vanwege het archeologisch belang aan het onderzoek worden gesteld. Dit laat onverlet dat wettelijke en andere regelgeving aangaande het uitvoeren van werkzaamheden moet worden gevolgd (o.a. Arbowet).
- De opdrachtgever is verantwoordelijk voor de toegankelijkheid van het terrein, evenals voor de plaatsing van afzettingen, het regelen van vergunningen, betredingstoestemming, het verwijderen van explosieven, herbestrating etc.

HOOFDSTUK 10 WIJZIGINGEN TEN OPZICHTE VAN HET VASTGESTELDE PVE

10.1 Wijzigingen tijdens het veldwerk

Wijzigingen ten opzichte van dit PvE kunnen alleen plaatsvinden met de goedkeuring van de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze zaken worden schriftelijk vastgelegd in de onderzoeksdocumentatie en in het rapport vermeld en onderbouwd. Daarnaast moeten de wijzigingen ook apart op schrift gesteld worden. In het geval dat er belangrijke vondsten of fenomenen worden aangetroffen, wordt direct contact opgenomen met de opdrachtgever, de depothouder en de deskundige namens de bevoegde overheid om de vervolgstategie af te stemmen. Deze partijen dienen ten tijde van het onderzoek dan ook bereikbaar te zijn voor eventueel noodzakelijk overleg.

10.2 Belangrijke wijzigingen

Onderstaande belangrijke wijzigingen worden te allen tijde aantoonbaar voorgelegd aan de opdrachtgever en de deskundige namens de bevoegde overheid:

- Wijzigingen van de gehanteerde onderzoeksmethode
- Wijzigingen van de fysieke en/of technische omstandigheden
- Wijzigingen als gevolg van bijzondere, onvoorziene en/of onverwachte hoeveelheden van vondsten, materiaalcategorieën die deponering en conservering van vondstcomplex significant beïnvloeden, worden tevens aan de depothouder voorgelegd.

10.3 Procedure van wijziging na de evaluatiefase van het veldwerk

Eventuele wijzigingen tijdens de uitwerking en conservering vinden plaats in samenspraak met de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze worden schriftelijk vastgelegd. Indien deze wijzigingen van invloed zijn op de offerte, wordt een aangepaste offerte aan de opdrachtgever voorgelegd. Eventuele wijzigingen m.b.t. conservering vinden tevens plaats in samenspraak met de depothouder.

10.4 Procedure van wijziging tijdens uitwerking en conservering

Eventuele wijzigingen tijdens de uitwerking en conservering vinden plaats in samenspraak met de deskundige namens de bevoegde overheid en de opdrachtgever. Deze worden schriftelijk vastgelegd. Indien deze wijzigingen van invloed zijn op de offerte, wordt een aangepaste offerte aan de opdrachtgever voorgelegd. Eventuele wijzigingen m.b.t. conservering vinden tevens plaats in samenspraak met de depothouder.

LITERATUUR EN BIJLAGEN

Literatuur

Carmiggelt, A. en P.W.J.M. Schulten, 2002: *Leidraad 1 Veldhandleiding Archeologie*, College voor de Archeologische Kwaliteit, Zoetermeer.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) versie 3.2*.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2006: *Leidraad KNA Eerste Hulp bij Kwetsbaar vondstmateriaal*.

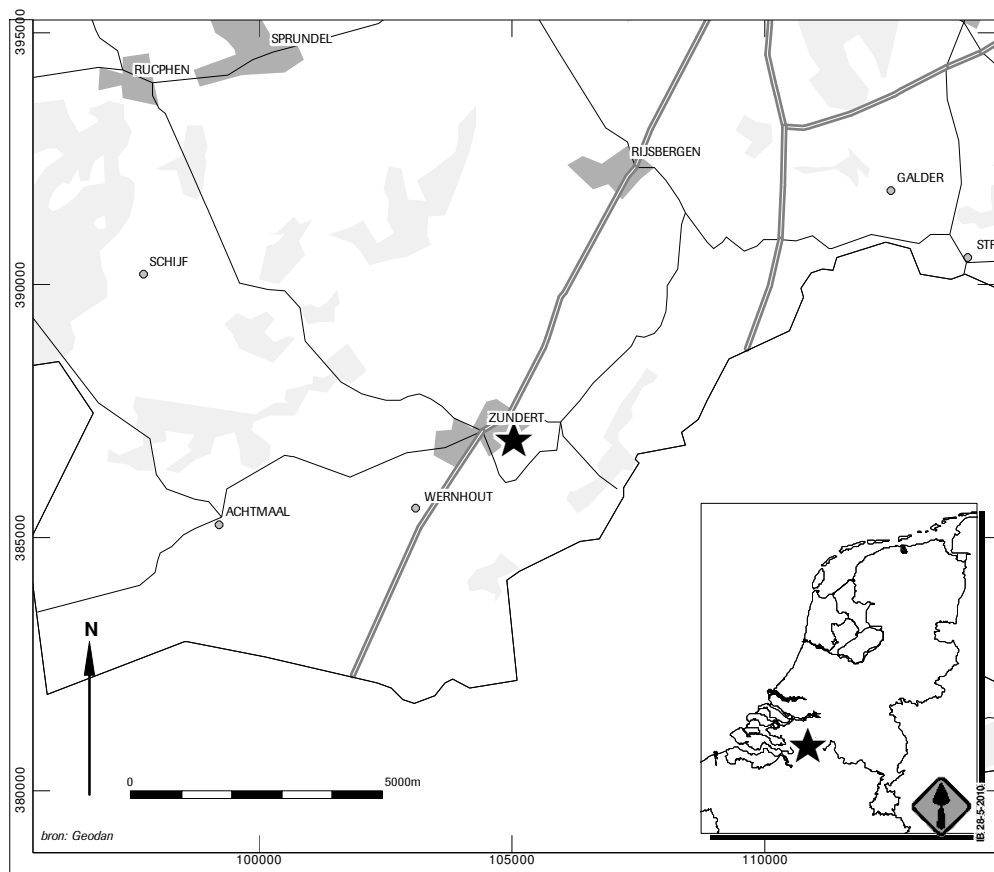
Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant, 2001: *Eisen ten behoeve van aanlevering van vondsten en onderzoeksdocumentatie, Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant (PDB)*.

Beckers, I.S.J. & J.M. Blom, 2010: *Molenstraat 47 t/m 53. Een Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*, ADC-rapport 2340, Amersfoort.

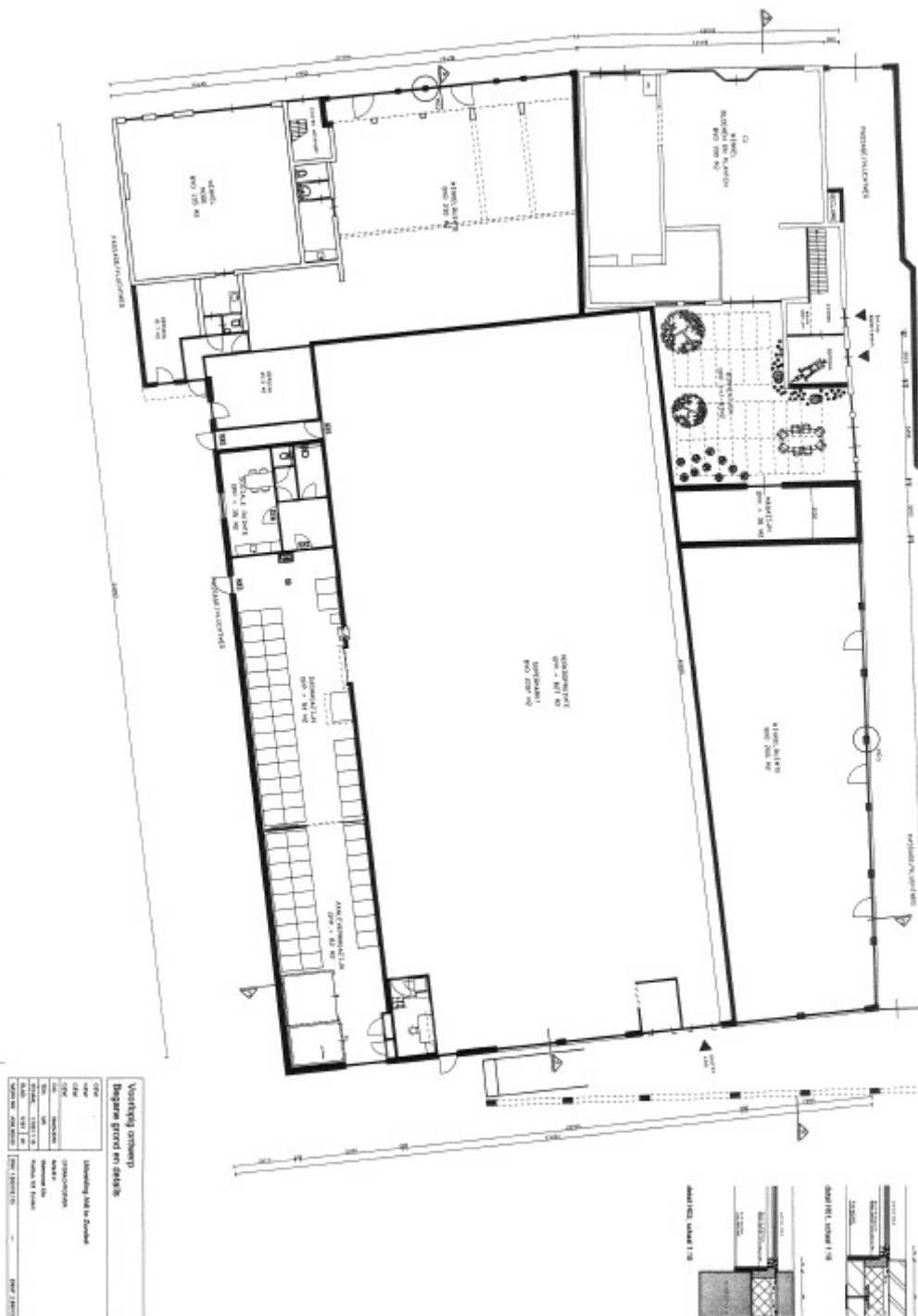
<http://www.noaa.nl/>

Bijlagen

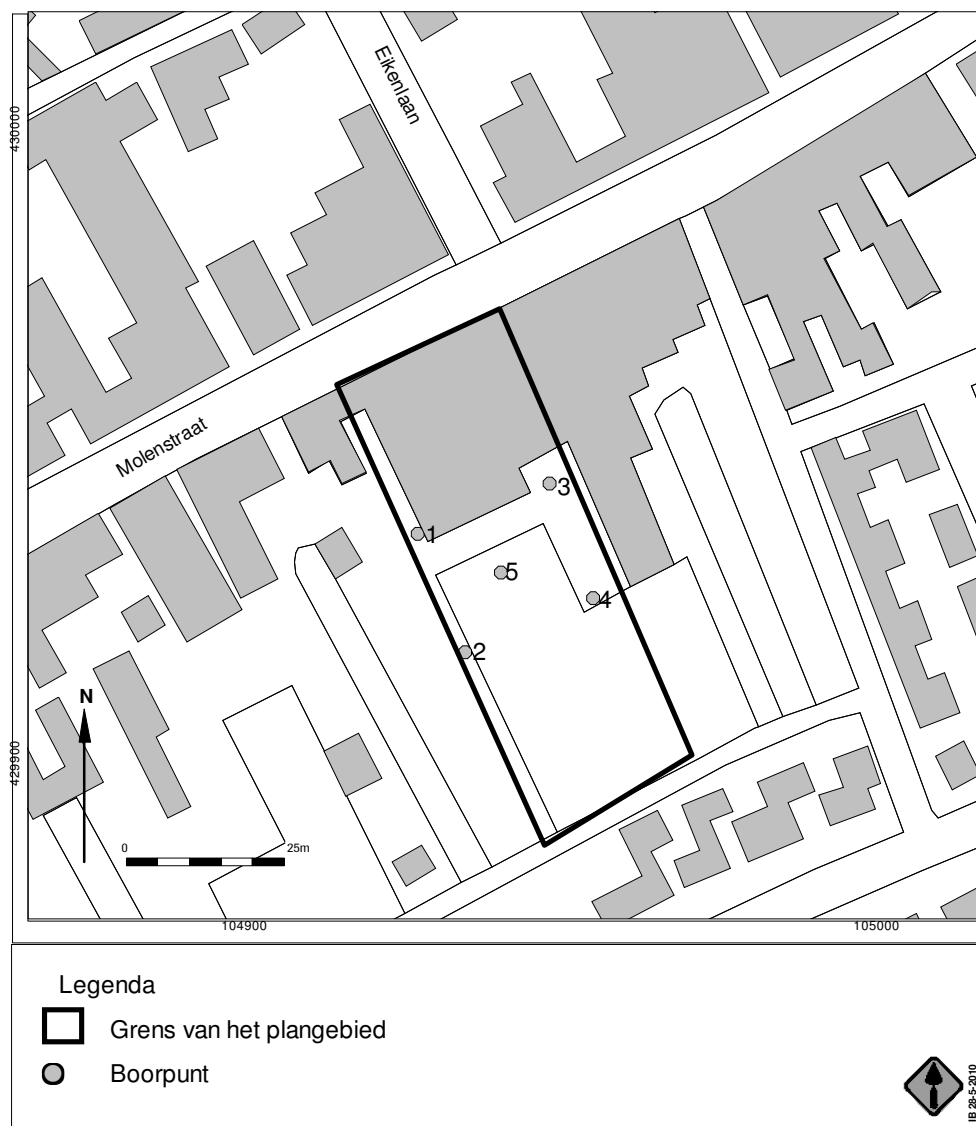
- Afb. 1. Locatiekaart.
- Afb. 2. Bouwplan uitbreiding.
- Afb. 3. Boorpuntenkaart.
- Afb. 4. Puttenplan.

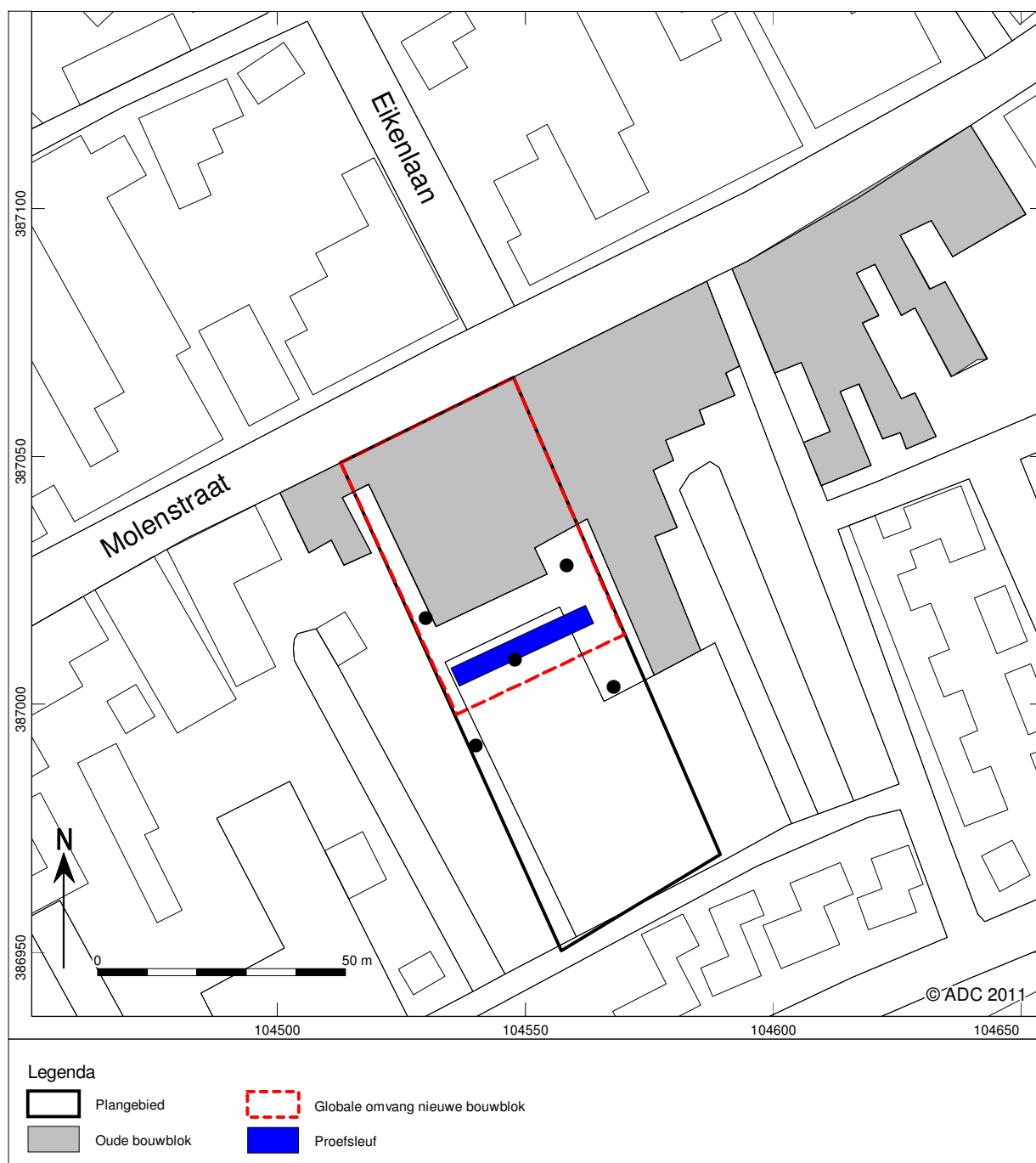
Afb. 1. Locatiekaart.

Afb. 2. Bouwplan uitbreiding.

Afb. 3. Boorpuntenkaart.

Afb. 4. Puttenplan.